

zifa hiánya okozta-e, s nem az erős test megszokása és a szerzetes elv-e? Hogy pártál étellel beérte: az egyszerű életmódjából folyt. Tudtommal anyagi sorsa sohasem bántotta, hanem azt fájlalta inkább, hogy világosságot lobogó lelkét nem terjeszthette ki ezekre. Ő írt, de kiadó hiányzott, s ha egy-egy munkája megjelent, olvasó nem volt elég. Még akkor a magyarok közt nagyon sok volt az ő értelmezése szerinti »gyermek«. Ezeket tartotta ő szegényeknek, nem magát. Aki az ő egyszerű életmódja fölött sopánkodik, az a mai kor szokásai szempontjából ítél.

Sokan nógatták, hogy folytassa a magyarok történetét. Ezeknek azt szokta felelni:

— A tűzvész semmivé tett sok munkámat, s a kedv meg van törve.

Mikor az újabb kor történelmének megírását emlegették előtte, így szólt:

— Lelkiismeretes író csak a rég kihalt generációk történetét írhatja meg s bocsáthatja nyilvánosságra. Aki élőkről ír, hízlel, vagy rágalmaz, mert részrehajló.

Életrajzi adatainak közlésére is hiába unszolták. Ilyenkor azt mondta:

— Születtem, szerettem hazámat s dolgoztam érte. Ez az én életem története. Tegyetek ti is így, tanítsátok utódaitokat, s ha azok is ezt teszik, akkor Magyarország boldog lesz.

Szülőhelyét sem tudhatták meg pontosan.

— Ott születtem — mondta a kérdezősködőknek —, hol somot, almát ehetsz, de a tudományból részt keveset vehetsz.

Végre anyám vállalta magára a kitudást s Virág élete végefelé előhozta neki e kérdést.

— Ej, ej! — inté az öreg — Éva! Tehát te is csak Éva vagy? Téged is elcsábítottak a kandi tudákosak. Tudd meg tehát, hogy ott születtem, hol a bajt nagyban osztogatják.

— Tehát Nagybjajomban! — kiálta fel anyám.

— Ott, ott, ha úgy akarjátok.

Barátai így fogadták el születési helyéül Nagybjajomot, habár nem egy támaszkodott ebben is. Miért volt etekintetben oly titkolódzó, az nem bizonyos. Talán nem akarta, hogy életrajzot írjanak róla.

PILLANATKÉP A MÚLTBÓL

SAKÉRTŐ A TELEKI-TÉREN

Vagy húsz évvel ezelőtt, egy újságíró barátommal a Teleki téren jártam, ahol, mint emlékezhetünk rá, könyveladás is folyt. Keresztültörve az eladó holmik után érdeklődő nepperek sáskahadán, megállapodtunk az egyik könyvárus előtt. Háta mögött egy könyvvállványon szépkötésű könyvek, sorozatok, főleg német klasszikusok sorakoztak. Előtte, egy kiskocsin pedig ponyvák és »limonádék« halmaza. Egy ideig a Courths-Mahler, Lehne, Marlitt stb. »művek« és a rongyosnál rongyosabb Pengős Regények közt turkáltunk. Azután személyre vetjük az állványon levő készletet. Volt ott többek között egy gyönyörű, hatkötetes Goethe félbőrbe kötve és négykötetes egészbdörkötésű Heine.

Amikor barátom megkérdezte, mibe kerül a Goethe és a Heine, felcsillant az árus szeme:

— Komoly vevő az úr? Van pénze? Azért kérdem, mert akik ezt az állványt szokták nézegetni, azoknak rendszeren csak a kedvük van meg a vásárláshoz.

Pedig olcsón adom. — Az árus húzott egyet a nadrágján, majd kiemelte a könyveket és úgy tartotta a kezében, mintha mérlegre tenné. — Hát legyen az úr ez a Goethe (betű szerint ejtette!) hat pengőért, ez a másik pedig négyért.

— És mibe kerül ez a rongyos Lehne?

Az árus megütöközött:

— Magának ez rongyos? Két pengőért odaadom.

— De kérem, hogy lehet egy ilyen vacakért két pengőt kérni — háborodott fel a barátom — és ilyen gyönyörű könyveket bagóért adni?

Az árus arca vörös lett:

— Micsoda? Ez magának vacak? Ez?! — arcán mérhetetlen megvetés látszott. — Látszik, hogy az úr nem ért a könyvekhez! Mindjárt láttam, amikor ezeket az ócska németeket szemelte ki magának. Vegye tudomásul az úr, hogy ézért a remekműért, ezért a Lehneért azért kérek többet, MERT AKIBEN A GRÓF VAN, AZ DRÁGÁBB! — és diadallal nézett végig rajtunk.

Weinberg József